Achtergrondinformatie Houtstook

'Je ziet het niet, maar het is er wel…'

Inhoud

Achtergrondinformatie Houtstook 1

1. Toelichting 2
2. Inleiding 2
3. Achtergrondinformatie 2
4. Stookwijzer en stookalert 3
5. Gezondheid en hinder 4
6. Wettelijk kader en jurisprudentie 5
7. Meer informatie 5

1. Toelichting

In dit document staat informatie over houtstook voor medewerkers van gemeenten. Het maakt onderdeel uit van het voorlichtingsmateriaal houtstook 'Je ziet het niet, maar het is er wel…' versie 2023/2024 dat gemeenten kunnen inzetten in de voorlichting over houtstook aan hun inwoners.

Communicatie richtlijn

Onderdeel van dit voorlichtingsmateriaal is ook een communicatierichtlijn. Deze communicatierichtlijn is te vinden op het communicatieplatform van de VNG, de samenwerkingsruimte van het Schone Lucht Akkoord (besloten forum voor Schone lucht deelnemers). Overheden kunnen de communicatierichtlijn ook opvragen bij de helpdesk van Kenniscentrum InfoMil - onderwerp luchtkwaliteit of bij de helpdesk van het Informatiepunt Leefomgeving.

2. Inleiding

Het gebruik van open haarden, inzethaarden, pelletkachels en houtkachels voor het (geheel of gedeeltelijk) verwarmen van woningen neemt de laatste jaren toe. Ook is het gebruik van houtstook (vuurkorven, terraskachels e.d.) in tuinen, tuinhuisjes en schuren populair.

Het stoken van hout kan voor de omwonenden overlast opleveren in de vorm van (geur)hinder (geuroverlast en roetneerslag) en gezondheidsklachten, samengevat als stookoverlast. Meer dan de helft van de Nederlanders ondervindt weleens hinder door houtstook in hun directe omgeving. De overlast van zowel binnen- als buitenstook uit zich voornamelijk in stankoverlast. Dit wordt genoemd door bijna 80% van de mensen die weleens overlast ervaren. Dit blijkt uit onderzoek van onderzoeksbureau I&O Research in november 2022 (in opdracht van het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat), onder een representatieve steekproef van 1.268 respondenten.

3. Achtergrondinformatie

Stookoverlast

Het stoken van hout kan voor de omwonenden overlast opleveren in de vorm van (geur)hinder (geuroverlast en roetneerslag) en gezondheidsklachten, samengevat als stookoverlast. Stookoverlast door particulieren is een complex probleem omdat er veel kleine bronnen in de particuliere sfeer zijn. Er wordt zowel binnen gestookt (open haard, houtkachel) als buiten (vuurkorf, barbecue, tuinkachel).

De wijze van stoken bepaalt in belangrijke mate wat er aan houtrook vrij komt. De gemeente kan er moeilijk grip op krijgen, omdat het ingrijpt in de privésfeer van de burger. Stoken is een persoonlijke keuze, maar speelt zich niet alleen af in de privésfeer vanwege de verspreiding in de omgeving. Het probleem kan overlast en gezondheidseffecten hebben voor andere burgers. (zie ook 'gezondheid en hinder' in hoofdstuk 5).

Stookoverlast is een lokaal probleem waar gemeentelijke overheid op kan handhaven. De installatie van kachels zowel in huizen als onder een veranda moeten voldoen aan het Bouwbesluit. De gemeentelijke overheid ziet zich vaak gesteld voor een probleem waarbij de emoties van burgers onderling hoog oplopen, en waarbij een objectieve beoordeling van de overlast niet eenvoudig is te maken. Om dit makkelijker te maken is een stappenplan bij klachten van inwoners over stookoverlast gemaakt. Een werkgroep heeft het stappenplan geactualiseerd

(oktober 2022). Het stappenplan heeft een nieuwe naam gekregen: Routewijzer Houtstook en Overlast.

De ervaring wijst verder uit dat het niet eenvoudig is om met de beschikbare mogelijkheden tot een oplossing te komen. In omgevingsplannen kunnen gemeenten nader uitwerken wat zij verstaan onder het begrip hinderlijke rook.

Preventie
Om iets aan deze problematiek te doen, wordt ingezet op twee punten:

- Bewustwording bij de burger dat hout stoken impact heeft op de gezondheid van zichzelf en van mensen in de omgeving.
- Overdracht van kennis over wat je kunt doen als er overlast ontstaat.

Gemeenten kunnen op hun website en via papieren of digitale nieuwsbrieven en kranten burgers informeren over goed stookgedrag. Ook organisaties zoals GGD, milieuverenigingen, het Longfonds, de kachelbranche NHK en houtverkopers kunnen informatie ter preventie verstrekken. Het voorlichtingsmateriaal houtstook 'Je ziet het niet, maar het is er wel…' 2023/2024 voorziet gemeenten van instrumenten om hun inwoners voor te lichten over houtstook en de gevolgen van houtstook, zowel voor het milieu als de gezondheid (van zichzelf en omwonenden).

Goed stoken
Het voorkomen van overlast begint bij 'goed stoken'. Er zijn veel zaken die van invloed zijn op de samenstelling van de houtrook en daarmee op het probleem van stookoverlast.

Als je binnen stookt is onder andere: de juiste kachel, goede installatie en onderhoud, het stookgedrag, het van de gebruikte brandstof en de locatie van het rookkanaal. Ook zijn de weersomstandigheden van belang vanwege de verspreiding van de rookgassen.

Als je buiten stookt is dat onder andere de juiste brandstof, het stookgedrag en eventueel de aanschaf van een elektrische barbecue. Meer informatie en stooktips zijn te vinden in het document Voorlichtingsteksten 'Je ziet het niet, maar het is er wel' in het voorlichtingsmateriaal of op de website van Milieu Centraal.

Hoeveel en welke (rook)gassen bij de gehinderde terecht komen hangt af van verschillende factoren. De stookduur in relatie tot de weersomstandigheden is een belangrijke factor. Verder beïnvloeden de hoogte van de schoorsteen, de omliggende bebouwing, of andere obstakels, zoals bomen, de verspreiding van de (rook)gassen.

Ten slotte zijn de afstand tussen de bron en de gehinderde en de mogelijke aanwezigheid van ventilatiesystemen in de woning van de gehinderde van belang.

Goed stoken kan worden samengevat als: stoken met een kachel op bedrijfstemperatuur, gebruik van droog schoon hout, rekening houden met de weersomstandigheden, beperken van de stookduur en zorgen voor een goede verspreiding van de rookgassen.

4. Stookwijzer en stookalert

De Stookwijzer en het stookalert geven allebei advies over wanneer een houtvuur beter uit kan blijven. Dit is afhankelijk van de windsnelheid en achtergrondconcentraties. De twee hulpmiddelen kunnen helpen om overlast voor de omgeving te beperken.

Uitgebreide informatie over de Stookwijzer en het stookalert zijn te vinden op: www.iplo.nl/stookwijzer-stookalert. Op deze pagina leest u hoe de Stookwijzer en het stookalert werken, wat de verschillen zijn en wat de rol van gemeenten en provincies is. Dit is een webpagina van het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO). Overheden en maatschappelijke organisaties gebruiken deze informatie. De website is ook voor burgers toegankelijk.

De Stookwijzer vindt u vanaf oktober 2023 op atlasleefomgeving.nl/stookwijzer.

Daarnaast treft u in het voorlichtingsmateriaal een Informatieblad Stookwijzer en stookalert aan, welke gericht is op voorlichting aan inwoners over beide hulpmiddelen.

5. Gezondheid en hinder

Schone rook bestaat niet, dat betekent dat er altijd effecten (gezondheidsklachten en (geur)hinder) kunnen optreden. Deze effecten kunnen optreden bij zowel de stoker als de omwonenden.

Lucht met rook is ongezond, zeker als de hoeveelheid schadelijke stoffen prikkelend is voor ogen, neus en keel en effecten heeft op de luchtwegen. In het RIVM rapport 'Gezondheidseffecten van houtrook' (RIVM, 2011) wordt ingegaan op de acute gezondheidsklachten en chronische gezondheidsklachten. Acute gezondheidseffecten die zijn onderzocht in samenhang met kortdurende blootstelling aan hoge niveaus van houtrook zijn voornamelijk effecten op de luchtwegen, zoals luchtwegklachten en verminderde longfunctie, en op hart- en bloedvaten. Sommige studies laten zien dat blootstelling aan houtrook kan leiden tot acute gezondheidseffecten en andere studies laten geen relatie met negatieve gezondheidseffecten zien. Zie ook de toolkit 'Houtrook en gezondheid' (RIVM, 2016).

Daarnaast zorgt rook voor geurhinder. Hinder wordt in wetenschappelijke zin op verschillende, maar vergelijkbare, manieren gedefinieerd. Uit alle definities komt naar voren dat het effect van geur niet alleen hinder is, maar ook de verstoring van gedrag of activiteiten. Dit betekent dat een verstoring van het gedrag, bijvoorbeeld het binnen blijven met gesloten ramen, als gevolg van de blootstelling aan rook, of het treffen van compenserende maatregelen, ook als hinder of overlast moet worden beoordeeld.

Als de afgassen van houtstook geen directe gezondheidsklachten geven, maar wel naar rook ruiken, dan kan dat hinderlijk zijn. De mate van hinder hangt mede af van hoe iemand de geur ervaart. Sommige mensen vinden het aangenaam als ze rook ruiken, anderen ervaren het als stank. Algemeen geldt dat elke geur, ook een aangename, op een gegeven moment hinderlijk wordt als de intensiteit hoog is en/of de blootstelling lang duurt. Regelmatig veel hinderlijke geur ervaren is een vorm van overlast en kan gepaard gaan met ongewenste stress en angst voor het onbekende ('zijn de geuren die ik ruik schadelijk voor mijn gezondheid, en hoe schadelijk?').

Hoe de geur ervaren wordt, hangt allereerst af van de waargenomen intensiteit van de geur en de frequentie en duur van de waarnemingen. Het is bekend dat geurhinder van houtrook kan optreden tot een afstand van 700 meter (Blauw, 2009). Bij goed stookgedrag zal normaal gesproken geen onacceptabele geurhinder optreden als er niet meer dan 3 uur per dag wordt gestookt (STAB, 2019). Bij meer bronnen in de buurt, kan ook bij goed stookgedrag (ernstige) hinder optreden.

Neerslag van roet op was, ramen, kozijnen en tuinmeubelen is ook een veel voorkomende vorm van hinder.

6. Wettelijk kader en jurisprudentie

Voor de uitstoot van houtrook door particulieren zijn geen normen gesteld. Dat wil zeggen dat het niet eenduidig is bij welke 'waarde' de stoker een verbod overtreedt. In het bouwbesluit zijn eisen opgenomen ten aanzien van de locatie van de rookgasafvoer/uitmonding en de verdunningsfactor.

Wat is er wel wettelijk geregeld rond luchtverontreiniging door houtstook door particulieren? Zie hiervoor hoofdstuk 2 van het kennisdocument 'Gezondheids- en hindereffecten door houtkachels van particulieren' (STAB, 2019).

7. Meer informatie

- Website Schone Lucht Akkoord: Houtstook van particuliere huishoudens - Schone lucht akkoord
- Website IPLO: Houtstook: de Stookwijzer en het stookalert - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)
- Website IPLO: Regels voor houtstook vanuit woningen - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)
- Website IPLO: Technische bouwregels voor houtkachels - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)
- Website IPLO: Voorlichtingsmateriaal houtstook 2023/2024 - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)
- Website InfoMil: Hinder en gezondheidseffecten van houtkachels - Kenniscentrum InfoMil
- Website RIVM: Vraag en antwoord Houtrook | RIVM
- Website VNG: Luchtkwaliteit | VNG
- Website Stookalert (RIVM): Stookalert | RIVM
- Website Stookwijzer: Stookwijzer - Vuur stoken of niet? Realtime advies over hout stoken
- Website Milieu Centraal: Houtkachel of open haard: stooktips | Milieu Centraal
- Routewijzer, een stappenplan voor gemeenten bij klachten van inwoners: Routewijzer houtstook en overlast - Schone lucht akkoord
- Kennisdocument 'Gezondheids- en hindereffecten door houtkachels van particulieren' (STAB, 2019).
- Rapport 'Stoken van hout' (I&O Research, 2022)